یادداشت

کیفیت‌بخشی به فضای آموزش در دوران پیش‌دبستانی

مهین جلیلی . کارشناس آموزش ابتدایی

● ایران کشوری است با قومیت‌ها و گویش‌های مختلف که از میان آنها زبان فارسی در آموزش‌وپرورش، رسانه‌ها، ارتباطات اقتصادی، سیاسی، اداری، فرهنگی و اجتماعی به کار می‌رود. طبق اصل ۱۵ قانون اساسی ایران در تدوین کتب درسی، زبان و خط فارسی به عنوان زبان و خط رسمی و مشترک ایران تعیین شده است و همه دانش‌آموزان باید متون درسی را به زبان فارسی فرابگیرند. کودکان دوزبانه در کشور ما درصد قابل‌توجهی از کل دانش‌آموزان را تشکیل می‌دهند. در ابتدای ورود به مدرسه خود را با زبان فارسی مواجه می‌بینند.

در مدرسه بدون توجه به اینکه تا چه حد با زبان فارسی آشنایی دارند، آنها را مجبور می‌کنند به زبان فارسی بخوانند و بنویسند. در دوره ابتدایی دانش‌آموزان پایه اول به‌لحاظ آموزشی آسیب‌پذیرترین قشرهای دوزبانه‌اند، بنابراین باید برنامه‌ریزی مناسبی در دوره پیش‌دبستانی لحاظ شود و برنامه‌های خاصی برای کودکان دوزبانه ارائه شود؛ باید مطالب و متون آموزشی مناسب تدوین شود تا این خلأ آموزشی را بتوان پر کرد و در نتیجه دانش‌آموزان با آمادگی بیشتری وارد نظام آموزشی ابتدایی بشوند. توجه به عوامل زیر می‌تواند در بهبود وضعیت پیش‌دبستانی‌ها مؤثر باشد: چنانچه آموزش در این دوره رایگان باشد، می‌تواند همه کودکان را دربر گیرد. برنامه‌ریزان باید با درنظرگرفتن فرهنگ‌های محلی و قومیتی مختلف برنامه‌های مناسبی را تدوین کنند. ویژگی‌های گروه سنی پیش‌دبستانی باید به‌خوبی شناسایی شده و براساس آن برنامه‌ریزی شود.

بر این اساس، به علایق این گروه که شامل آموزش از طریق عینی و بازی‌های مختلف است، باید توجه شود. دقت به این نکته لازم است که بیش از یک زبان دانستن کودکان، مزیت است و کودکان دوزبانه نمره‌های هوش کلامی و غیرکلامی بالاتری دارند و از انعطاف‌پذیری شناختی بیشتری بهره‌مندند. آنها در زمینه مفهوم‌سازی و خلاقیت برتری‌های زیادی دارند. اما زمانی این ویژگی‌ها نمود می‌یابد که در هر دو زبان قابلیت و مهارت داشته باشند. بسیاری از کودکان دوزبانه در مدرسه عملکرد خوبی ندارند و مشکلات آنها به‌دلیل تقابل فرهنگی است و اکثرا اطلاعات کمی درباره زبان اولیه خود دارند؛ به‌طوری‌که دستور زبان و خزانه واژگان ضعیفی دارند.

کودکان دوزبانه فرصت مناسب برای یادگیری زبان نداشته و در فراگیری لغات زبان خود پیشرفت نمی‌کنند. اگرچه در دروسی مانند ریاضیات، علوم و اجتماعی دانش خوبی کسب می‌کنند، اما در نگارش صحیح کلمات (املا) و قرائت زبان محاوره‌ای عملکردشان ضعیف است و آینده تحصیلی و شغلی خوبی نخواهند داشت. از آنجا که زبان رسمی کشور ما زبان فارسی است، ضرورت دارد که برنامه آموزشی پیش‌دبستانی به‌گونه‌ای طراحی و تنظیم شود که کودکان با زبان رسمی کشور آشنا شوند. بر این اساس، کانون اصلی فعالیت‌های آموزشی پیش‌دبستانی در مناطق غیرفارسی زبان باید بر برنامه‌های زبان‌آموزی تمرکز داشته باشد.

برخورد سلیقه‌ای مدیران تمامی ندارد

از وزیرکُشی تا نخبه‌کُشی در آزمون سمپاد

اعظم پویان: در مدت‌زمانی که کابینه دولت دوازدهم بسته می‌شد، وزارت آموزش‌وپرورش با فرازونشیب‌های بسیاری روبه‌رو بود. جامعه فرهنگیان که حضور گسترده‌ای در انتخابات ریاست‌جمهوری داشتند، در راستای دغدغه‌هایشان تلاش می‌کردند تا با طرح خواسته‌هایشان بهترین گزینه بر مسند وزارت آموزش‌وپرورش بنشیند. از سوی دیگر در میان خبرگان حوزه آموزش‌وپرورش کمترین انگیزه‌ای برای پوشیدن ردای وزارت آموزش‌وپرورش وجود نداشت و علت این بود که وزارت آموزش‌وپرورش را وزارتخانه‌ای «وزیرکُش» می‌دانستند؛ وزارتخانه‌ای که در ۳۹ سالی که از عمرش گذشته بود، تجربه حضور ۱۳ نفر وزیر را در کارنامه خود ثبت کرده بود و در این میان از دوره هشت‌ساله وزارت «محمدعلی نجفی» که بگذریم، هر وزیر به طور متوسط فقط دوسال‌ونیم فرصت سکانداری این نهاد عظیم را برعهده داشته است. موضوع «وزیرکُشی» در این وزارتخانه و کناره‌گیری یک‌به‌یک نخبگانی که در آن زمان برای این جایگاه معرفی می‌شدند و بسیاری عوامل دیگر دست به دست هم داد تا قرعه به نام «سیدمحمد بطحایی» افتاد. بطحایی که پیش از این معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی وزارتخانه را برعهده داشت، به‌واسطه ارتباطات و دوستی با نوبخت، به‌عنوان گزینه این سمت به روحانی معرفی شد. با وجود اینکه برنامه ارائه‌شده از سوی وی به مجلس شورای اسلامی نشان می‌داد که در کمترین زمان ممکن نوشته شده و عاری از هرگونه برنامه مشخص عملیاتی برای این سمت بود، اما به زعم بسیاری از فرهنگیان ایشان با قدرت کلامش و توانایی مشاورانش در گفت‌وگو و رایزنی‌های پشت‌پرده توانست با رأی بالایی به‌عنوان چهاردهمین وزیر آموزش‌وپرورش انتخاب شود. بطحایی در زمان کوتاهی با ارائه طرح‌های خلاقانه جایگاه خود را در بین دانش‌آموزان و خانواده‌ها پیدا کرد. شعار «شادی را به دانش‌آموزان برگردانیم»، حذف تکالیف عید، طرح موضوع مافیای کنکور و حذف آزمون سمپاد هرکدام منجر به ایجاد پایگاه اجتماعی محکم‌تری برای وی در میان خانواده‌ها می‌شد؛ اگر برای هرکدام برنامه اجرائی مشخصی داشت و در حد حرف‌وحدیث باقی نمی‌ماند.

دردسر سمپادی‌ها برای بطحایی

یکی از این طرح‌ها حذف آزمون سمپاد است؛ طرحی که از همان زمان مطرح‌شدنش با حواشی بسیاری روبه‌رو بود و در نهایت این آزمون در وزارت بطحایی نه‌تنها حذف نشد، بلکه با بدسلیقگی تمام به اجرا گذاشته شد. در بهمن ۹۶، با استناد به دلایلی نظیر استرس آزمون ورودی و آسیب‌های مترتب بر جداسازی دانش‌آموزان مستعد، حذف مدارس استعدادهای درخشان و نمونه‌دولتی در مقطع متوسطه اول در شورای‌عالی آموزش‌وپرورش به تصویب رسید، اما به دلیل مخالفت‌های شورای‌عالی انقلاب فرهنگی، حذف مدارس استعدادهای درخشان از مصوبه شورای‌عالی آموزش‌وپرورش خارج شد. چند روز پس از آنکه زرافشان؛ معاون متوسطه وزیر آموزش‌وپرورش،

در اظهارنظری اعلام کرد حذف آزمون مدارس نمونه‌دولتی و سمپاد نیازمند طرح مجدد در شورای‌عالی انقلاب فرهنگی نیست، مخبر دزفولی، دبیر شورای‌عالی انقلاب فرهنگی، به صراحت بیان کرد: شورای‌عالی انقلاب فرهنگی مرجع تصمیم‌گیری نهایی است، چراکه موضوع مدارس سمپاد و تیزهوشان یک موضوع ملی است. با مخالفت شورای‌عالی انقلاب فرهنگی برای حذف آزمون مدارس نمونه‌دولتی و سمپاد، پنجم مرداد ۱۳۹۷ آزمون ورودی مدارس استعدادهای درخشان برگزار شد و اصلی‌ترین مشکل آن انطباق کامل سؤالات آن با تست هوش معروف به نام «ریون» بود. تکراری و دردسترس‌بودن این آزمون عملا اعتبار نتایج آن را مخدوش کرد.

ماجرای برگزاری آزمون

بعد از تحمیل برگزاری آزمون سمپاد به وزارت آموزش‌وپرورش از سوی شورای عالی انقلاب فرهنگی این وزارتخانه که تمایلی به برگزاری آزمون به سبک و سیاق سال‌های گذشته ندارد، کارگروهی متشکل از اساتید روان‌شناسی دانشگاه‌ها و مسئولان سازمان استعدادهای درخشان و سازمان سنجش و سازمان استثنایی کشور تشکیل می‌دهد تا برای نحوه برگزاری آزمون تصمیم بگیرند. در نهایت چهارشنبه دوم خرداد جلسه‌ای به دعوت مرکز ملی استعدادهای درخشان با عنوان «کارگروه علمی سنجش و پذیرش دانش‌آموزان در دبیرستان‌های دوره اول استعدادهای درخشان» در دانشکده روان‌شناسی دانشگاه تهران تشکیل می‌شود. حاضران این جلسه عبارت بودند از غلامعلی افروز، ایرج خوش‌خلق، ولی‌اله فرزاد، ناصرالدین کاظمی‌حقیقی، کامبیز کامکاری، مجید قدمی (رئیس سازمان استثنایی کشور)، عبدالرسول عمادی (رئیس سازمان سنجش آموزش‌وپرورش)، فاطمه مهاجرانی (رئیس مرکز ملی استعدادهای درخشان)، رضا گلشن‌مهرجردی، حمید رحمانی و بیتا اسدی. در پایان جلسه، عبارت زیر به‌عنوان ماحصل مذاکرات از سوی دکتر افروز جمع‌بندی شد: مبنای کار، یک‌مرحله‌ای و مبتنی بر سنجش هوش باشد. البته، در درون هوش، استعداد (تحصیلی) هم درج است. ما باید تیزهوشان ناب را شناسایی کنیم. اگر بنا را بر تعاریف جهانی بگذاریم، مبنای گروه دو انحراف معیار بالاتر از میانگین است. باید مقیاس تلفیقی را از ترکیب ابزارهای استاندارد موجود درست کنیم. گروه تولید، دو برابر نیاز طرح سؤال کنند و چنین مجمعی در جلسه آتی، حدود ۳۰ سؤال را انتخاب کنند. اگر براساس یک مطالعه محدود، نتیجه ابزار ساخته‌شده با آزمون هوش رینولدز همبستگی بالای ۸۰ درصد داشت، همین یک مرحله کافی است. اما اگر همبستگی زیر ۸۰ درصد بود، در مرحل دوم آزمون هوش انفرادی رینولدز را با همکاری مراکز اختلالات یادگیری سازمان آموزش‌وپرورش استثنایی اجرا کنیم. زمان زیادی نمی‌گذرد که در عین ناباوری به دستور و با تصمیم بطحایی مرکز ملی استعداد درخشان که سال‌های قبل برگزارکننده آزمون سمپاد بودند، کنار گذاشته می‌شوند و عبدالرسول عمادی رئیس مرکز آزمون و مجید قدمی رئیس سازمان آموزش‌وپرورش استثنایی کشور مأموریت یافتند سؤالات آزمون را طراحی کنند. در نهایت تمامی نتیجه‌گیری‌های جلسات کارگروه کنار گذاشته می‌شود و آزمون «ریون» از دانش‌آموزان گرفته می‌شود، آن هم با اعمال نمره منفی در آزمون! با وجود اینکه بسیاری از کارشناسان معتقدند تست هوش «ریون» به هیچ عنوان انتخاب مناسب و استانداردی برای سنجش هوش دانش‌آموزان نبوده اما وزیر آموزش‌وپرورش در گفت‌وگوی تلفنی با رضا رشیدپور در برنامه حالا خورشید در پاسخ به چرایی استفاده از تست هوش ریون در آزمون سمپاد گفت: «این تنها تست استاندارد موجود در کشور برای سنجش هوش است». قدمی و عمادی نیز همچنان بر استانداردبودن این تست جهت این آزمون پافشاری می‌کنند.

نخبه‌هایی که آموزش‌وپرورش کُشت

اگر از حمایت بی‌دریغ آموزش‌وپرورش برای اشتباهی که در برگزاری آزمون رخ داده بگذریم، سرنوشت دانش‌آموزانی که سال‌ها به اصرار خانواده یا به دلخواه خود تلاش کرده‌اند تا در این آزمون جدی شرکت کنند، نادیده گرفته شده است. اگر در میان ۲۵۰ هزار دانش‌آموز شرکت‌کننده در این آزمون فقط تعداد اندکی افراد تیزهوش واقعی باشند، قطعا سرخوردگی ناشی از نادیده‌شدن تلاش‌هایشان و حقی که از آنها تضییع شده تا سال‌ها در ذهن و روان‌شان ماندگار خواهد شد. دانش‌آموزان ورودی سمپاد در سال جاری حاصل انتخاب یک آزمون از اعتبار ساقط شده‌اند. دانش‌آموزانی که سال‌ها داغ تیزهوش‌بودن را بر پیشانی خود حمل خواهند کرد و در نهایت مدیر یکی از دستگاه‌های اجرائی کشور خواهند شد. چه‌بسا آن دستگاه، وزارت آموزش‌وپرورش باشد و چه‌بسا در آن سال‌ها قرار باشد وزیری انتخاب یا آزمون دیگری حذف یا برگزار شود. «نخبه‌کُشی» که امسال در وزارت آموزش‌وپرورش اتفاق افتاد، ماحصلی جز «وزیرکُشی» برای این وزارتخانه در سال‌های بعد و نسل‌های بعد نخواهد داشت.

آموزش‌های لازم در مدارس برای پیشگیری از اعتیاد

حسین بهلولی
کارشناس‌ارشد بالینی

معضل اعتیاد همواره بلای جان مردم بوده و باعث آسیب‌های زیادی به لایه‌های مختلف جامعه شده است، امروزه شاهدیم که اعتیاد قشر جوان جامعه را مورد هدف قرار داده است که می‌تواند تبعات جبران‌ناپذیری را به اجتماع وارد کند. برای جلوگیری از این آسیب‌ها بهتر است آموزش‌های لازم از مدارس شروع شود تا نوجوانان با اعتیاد و راه‌هایی که باعث می‌شود به دام آن گرفتار شوند، آشنا شوند. سؤال اینجاست که چرا از مدارس شروع کنیم؟ در پاسخ باید گفت که سن اعتیاد طبق پژوهش‌های انجام‌شده پایین آمده است که باید بیشتر از قبل مراقب بود و آموزش‌ها از سنین نوجوانی آغاز شود. باید گفت با شناسایی مخدرات و آموزش به نوجوانان و خانواده‌های آنها و خطرات مخدرات سنتی و صنعتی می‌توانیم کمک کنیم که نوجوانان این‌گونه مواد را ساده تصور نکنند و به دام آنها دچار شوند. پنهان‌کاری از والدین که با سبک‌های فرزندپروری همراه است، باعث شده نوجوان‌ها مشکلات خود را به خانواده انتقال ندهند زیرا یا با تنبیه‌های سخت مواجه شده‌اند یا مورد حمایت عاطفی قرار نگرفته‌اند؛ پس نکته مهم آموزش صحیح به خانواده است تا نقش حمایتی را برای فرزندان خود ایفا کنند، نوجوانان را در چالش‌های مهم زندگی همراهی کنند و به آنها اطمینان دهند که اگر دچار مشکلی شده‌اند حتما با خانواده مطرح کرده تا بتوانند برای رفع آن کمک کنند؛ نه اینکه این مسئله را با دوستان خود مطرح کنند و به اشتباه کار دیگری انجام دهند و بیشتر به دام آن مشکل گرفتار شوند.

حمایت والدین از فرزندان

حمایت والدین از فرزندان، دادن اعتمادبه‌نفس به نوجوان‌ها در این سنین حساس و مشورت‌کردن و سهیم‌کردن آنها در امور خانه باعث شده است که نوجوان بیشتر با خانواده حس همبستگی داشته باشد و بتواند انسجام خود را با خانواده بالاتر ببرد. در مدارس می‌توان با برگزاری همایش‌ها و جلسات با دانش‌آموزان و خانواده‌های آنها این موارد را توضیح داد و با در جریان قراردادن خانواده از گروه‌های دوستی می‌توان فردی را که در گروه دوستی به سیگار یا مواد مخدر اعتیاد دارد، شناسایی و نوجوانان را از او دور کرد و همچنین با والدین آن فرد موضوع را در جریان گذاشته و به مسئولان مدرسه نیز اطلاع داده شود تا اقدامات لازم برای کمک به او برای رهایی از دام اعتیاد انجام شود؛ زیرا نحوه برخورد صحیح با این افراد بهتر از اخراج‌کردن و تنهاگذاشتن آنهاست. بنابراین معلمان و مدیران مدرسه می‌توانند با حمایت از این افراد آنها را به متخصصان اعتیاد معرفی کنند تا درمان آنها به نحوی صحیح انجام شود.

مصرف روان‌گردان‌ها در مدارس

نکته بعدی مصرف روان‌گردان‌ها در مدارس است؛ مواردی مثل گل، حشیش، مخدر بی‌تی که می‌تواند به این قشر آسیب‌هایی جدی وارد کند. با آموزش به خانواده‌ها و مسئولان مدرسه درباره این مخدرها می‌توان جلوی آسیب به نوجوانان را گرفت؛ زیرا برای مثال مخدر بی‌تی به‌صورت آدامس و پوشش‌های جذاب در کنار مدارس به فروش می‌رسد و باور غلط نوجوان این است که اینها مخدر نیستند و فقط به آنها انرژی می‌دهند، اما وقتی آگاهی لازم انجام شود دیگر شاهد این‌گونه موارد نخواهیم بود؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت با برنامه‌ریزی اصولی برای پیشگیری از اعتیاد باید از مدارس شروع کرد و پیامد مثبت آن این است که علاوه‌بر دانش‌آموزان هم والدین و هم مربیان آموزشی با مواد مخدر و نحوه برخورد با آن آشنا شده و اطلاعات لازم را کسب می‌کنند. مجموعه عواملی روان‌شناختی که در دوران نوجوانی و جوانی باعث گرایش آنها به سمت سوی اعتیاد می‌شود شامل بحران هویت در نوجوانی است که می‌خواهد بداند کیست و چرا به این دنیا آمده یا می‌توان به اضطراب‌ها، بی‌قراری‌ها و بی‌اعتمادی به محیط اطراف نیز اشاره کرد و باید برای حل ابن بحران‌ها از آموزش در مدرسه شروع کرد؛ زیرا نوجوانان به‌دلیل حس کنجکاوی و جست‌وجوگری می‌توانند به سمت‌وسوی موفقیت یا بالعکس، تباهی سوق پیدا کنند؛ پس در مجموع با ارائه آموزش در مدارس می‌توان تا حدی این‌گونه عوامل سوق‌دهنده به چالش اعتیاد را کاهش داد. می‌دانیم مدرسه بعد از محیط خانواده نقش تعیین‌کننده‌ای در شخصیت افراد دارد؛ بنابراین سعی کنیم با برنامه‌ریزی‌های جامع و اصولی در جهت بحران‌ها و چالش‌های پیش‌روی جوانان که آینده‌ساز میهن عزیزمان هستند، آنها را به سمت موفقیت سوق دهیم.

نگاه

قدمگاه برون‌رفت از وضع موجود آموزش‌وپرورش

منوچهر کلهر
کارشناس آموزشی

● در پاسخ به پرسش راه‌حل‌های برون‌رفت از وضع فعلی آموزش‌وپرورش، به نظر می‌رسد اولین اقدام مبارزه با فساد فراگیر و توجه به وضعیت معیشتی معلمان است زیرا در فضای غبارآلود موجود، امید و اعتماد به مدیریت کلان ضرورت تام دارد. در بهسازی آموزش‌وپرورش علاوه بر امید و اعتماد، معیشت معلمان و برآوردن نیازهای اولیه عامل‌های خط مقدم تربیت به منظور عبور از نیازهای اولیه برای احساس نیاز به تحول ضروری است. با وجود این، این سه عامل مهم، یعنی مبارزه با فساد فراگیر و امید به آینده و بهبود وضع معیشتی معلمان، به هم وابسته هستند، ولی بهبود وضع حقوق و مزایای معلمان پیش‌شرط اساسی آغاز فرایند عبور از وضع موجود به وضع مورد انتظار است.

دومین اقدام شجاعانه حل تضاد بین نگره‌های جدید و قدیم است. نگاه علمی و تخصصی به آموزش‌وپرورش و توأم با تأکیدات سنتی است. در نظریه‌های جدید، یادگیری در درون یادگیرنده بر اثر تعامل با محیط اتفاق می‌افتد و یادگیری هرکس منحصربه‌فرد است (برنامه‌ها پژوهش‌محور، مسئله‌محور است، معلم راهنما و در کنار شاگردان و...) درحالی‌که یادگیری در نگاه سنتی مبتنی بر محرک-پاسخ است (برنامه‌ها، موضوع محور، نخبه‌پرور، مقلدپرور است و نقش معلم، دانایی هدایت‌کننده و از بالا انتقال‌دهنده موضوعات است و...).

ارزشیابی در اولی باز، متنوع، چندگانه و متناسب با توانایی هر فرد و فرایندمدار است. در دومی مبتنی بر یکسان‌پروری، بسته، کم‌تنوع و عمدتا کاغذ/ مدادی و نتیجه‌مدار است. معلمان در اولی صاحب‌نظر، آزاد، متخصص و تولید و تلفیق‌کننده محتوا و در دومی، انتقال‌دهنده محتوای تعیین‌شده و معتبر هستند. اولی آزاده، خلاق، منتقد و محقق‌پرور و دومی پذیرنده و مریدپرور است.

با درنظرگرفتن مهارت‌های مورد نیاز در هزاره سوم، این دو رویکرد به آموزش‌وپرورش و اجرای ترکیبی از این دو در مدارس و تأکید بر مهارت‌های خوب گذشته و انتخاب و انتصاب مدیران براساس نگره‌های سنتی و حافظان وضع موجود از یک طرف و از سوی دیگر تدریس نظریه‌های جدید، روش‌های جدید تدریس، پرورش خلاقیت و کارآفرینی و... به معلمان، به نظر می‌رسد تضاد پنهان و آشکاری را تولید کرده و به کاهش اعتبار آموزش‌وپرورش، تنزل منزلت اجتماعی معلمان و شکل‌گیری هویت سطحی فرهنگی، ملی و مذهبی دانش‌آموزان منجر شده است. اگر هدف اصلی آموزش‌وپرورش آماده‌کردن افراد برای زندگی تعریف شود و زندگی نیز به کوتاه‌سخن «برخورد با مسائل و حل آن» قلمداد شود، فرایند تعلیم‌وتربیت امروز ما نیازمند بازتعریف، زندگی، تربیت و نقش معلم و مدرسه در آماده‌کردن افراد برای زندگی است. وضع موجود به تجربه و مطالعه، روزگار به سرکردن و اندکی دانش‌افزایی بوده و به‌شدت نیازمند بازنگری در همه ابعاد و عناصر است.

جدول ۳۱۷۷ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- ضربه‌خورده- مجرم- تیره و کدر ۲- پرز فرش- آکنده و سرشار- متعصب تندرو ۳- نی خیزران- دانه تند خوراکی- فانوس دریایی ۴- شهرستانی در استان اصفهان- برگزیده از هر چیز- پدر علم فلسفه ۵- کاخ سلطنتی- ظاهر و هویدا ۶- گوشه‌ای در دستگاه نوا- خبرگزاری ایتالیا- پیشکش ۷- زیاده‌خواهی- دشمنی- نوعی پارچه پشمی ۸- بسیار درخشان- طرفدار هرج‌ومرج- تنها ۹- مسیحیان- شهری در چین- علامت اختصاری نسخه بدل ۱۰- راه‌یافتن- گریاندن- بی‌رحم و سنگدل ۱۱- قابل‌خواندن- شهری در پاکستان ۱۲- مرض قند- گلستان- زمین زراعی که آبیاری نمی‌شود ۱۳- شهر آکروپلیس- رزق و روزی- عایدی ۱۴- گویند حبیب خداست- از روش‌های رایج برای بستن زخم- قلعه حکومتی ۱۵- رطوبت- غذایی فرانسوی- خوراک چهارپایان.

عمودی:

۱- مغز سر- دلواپس- گناه‌کار ۲- مباشر و عامل- خرج- دست نوازشگر پدر بر سرش نیست ۳- کشور آفریقایی در همسایگی تانزانیا- مکانی برای مشاهده و بررسی ستارگان ۴- کاشته‌شده- پیامبر صبور- مگابایت ۵- پرتابه جنگی- آگاه و هوشیار- زرشک ۶- سرور و آقا- لانه پرندگان- مجلس اعیان ۷- مخترع تلفن- آفرین فرنگی- نوعی نان حجیم ۸- گیاهی پایا و معطر از خانواده نعناع- کامپیوتر قابل‌حمل- سرزمین عمر مختار ۹- تن‌پوش- شهرستانی در گیلان- انبار کشتی ۱۰- از الفبای فارسی- خمیرمایه- تعجب ۱۱- شبکه سیمای لرستان- شهری در استان فارس- سراینده سایه عمر ۱۲- تکرار حرف دوازدهم- رهن‌دهنده- شاعر سرشناس ادبیات شیلی ۱۳- شایع‌ترین بیماری روانی- پدر سام در شاهنامه ۱۴- خوش‌نویس- یاقوت- درجه‌بندی‌شده ۱۵- سنگی زینتی- هیاهوی مردم در شادی- حرف ربط.

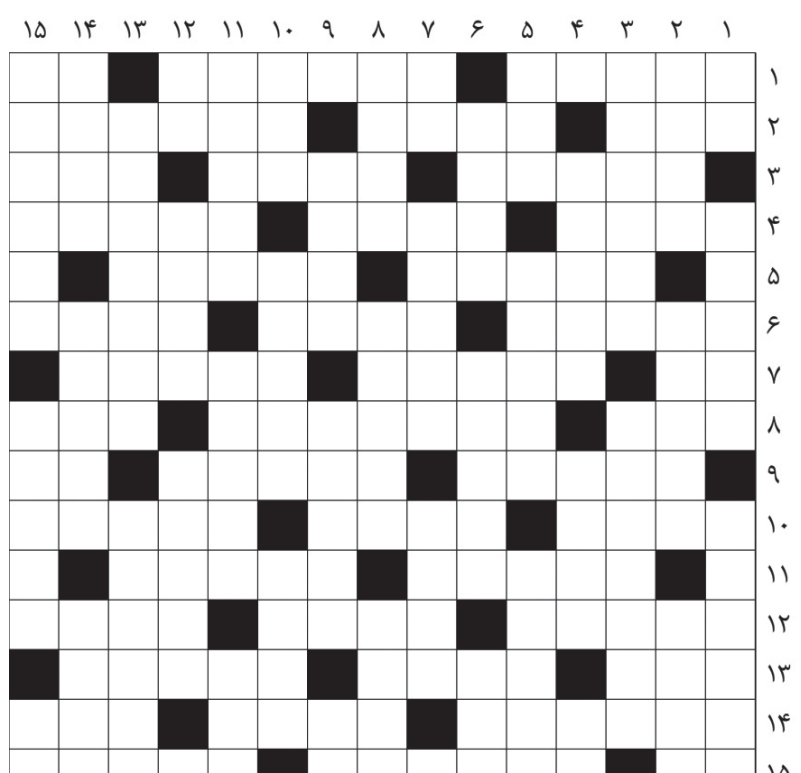

حل سودوکو سخت

۱	۷	۳	۸	۲	۹	۶	۵	۴
۶	۹	۲	۴	۵	۱	۷	۸	۳
۵	۸	۴	۷	۶	۳	۱	۹	۲
۲	۳	۸	۶	۱	۷	۵	۴	۹
۹	۴	۱	۵	۳	۸	۲	۷	۶
۷	۶	۵	۲	۹	۴	۳	۱	۸
۸	۲	۹	۱	۷	۶	۴	۳	۵
۴	۵	۷	۳	۸	۲	۹	۶	۱
۳	۱	۶	۹	۴	۵	۸	۲	۷

حل سودوکو ۲۱۷۲

۴	۳	۸	۲	۵	۷	۹	۶	۱
۱	۵	۶	۴	۳	۹	۷	۲	۸
۷	۹	۲	۸	۱	۶	۴	۳	۵
۶	۴	۳	۱	۲	۸	۵	۷	۹
۲	۱	۹	۷	۶	۵	۸	۴	۳
۵	۸	۷	۳	۹	۴	۶	۱	۲
۳	۷	۴	۵	۸	۱	۲	۹	۶
۹	۲	۵	۶	۷	۳	۱	۸	۴
۸	۶	۱	۹	۴	۲	۳	۵	۷

جدول ۳۱۷۶

سودوکو سخت ۲۱۷۳

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

				۷	۸			۲
			۳	۲		۶		۹
		۲	۹				۸	
۵	۲					۸	۱	
				۸				
	۹	۸					۵	۴
	۶				۲	۱		
۲		۴		۶	۵			
۱			۸	۳				

سودوکو ساده ۲۱۷۳

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۴			۱			۷	۳	
			۸			۵	۱	
۳	۹							
			۵				۶	
		۴	۳		۸	۱		
	۳				۴			
							۸	۶
	۵	۸			۲			
	۲	۶			۱			۵